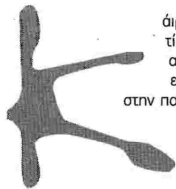

ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΠΑΠΑΞΗΠΡΟΥ
 (spapa@enet.gr)

Κάρι, τέλος της δεκαετίας του 1980. Σ' ένα από τα γραφεία του επιβλητικού κτιρίου στην παραλιακή του Νείλου όπου στεγάζεται ο Αιγυπτιακός Οργανισμός Βιβλίου, ένας άντρας γύρω στα τριάντα κάθεται υπομονετικά απέναντι στον υπάλληλο που φυλλομετρά το χειρόγραφο με την πρώτη του λογοτεχνική απόπειρα. «Είναι αδύνατον να εκδώσω αυτή τη νουβέλα» τον ακούει να του λέει με σκαίο ύφος: «Προσβάλλετε την Αίγυπτο. Χλευάζετε τον Μουσταφά Κιαμάλ, τον εθνάρχη μας...» «Εκείνος που τον κλευάζει είναι ο ήρωας του βιβλίου» διευκρινίζει ο άντρας, αλλά εις μάτην. «Προσπαθείτε να με πείσετε ότι δεν συμφωνείτε με τα λεγόμενά του, ενώ εσείς είστε αυτός που τα έγραψε!»

Με τα πολλά, ο γραφειοκράτης ενδίδει. Θα εγκρίνει, λέει, τη δημοσίευση της νουβέλας, αρκεί ο δημιουργός της ν' αποκηρύξει επί τόπου όλες τις απόψεις που εκφέρει ο ήρωας για τη χώρα και τους ανθρώπους της. Ο επιδοξος συγγραφέας συναινεί. Εκτός από την αποκήρυξη, ωστόσο, του ζητείται

ν' αφαιρέσει και τα επίμαχα κεφάλαια. Παίρνει λοιπόν το γραπτό του αποκαρδιωμένος, δίνοντας όρκο να μην ξαναπεράσει το κατώφλι αυτού του κτιρίου ποτέ. Τ' όνομά του, Αλά Αλ Ασουανί. Για την ώρα δεν τον ξέρει κανείς. Μερικά χρόνια αργότερα, όμως, θα υπογράψει ένα από τα μεγαλύτερα μπεστ σέλερ του αραβικού κόσμου, το «Μέγαρο Γιακουμπιάν», και θ' αναγνωρίζεται διεθνώς ως άξιος επήγονος του Ναγκίμ Μακρούζ.

Το φρεσκοτυπωμένο βιβλίο του Αλά Αλ Ασουανί «Θα ήθελα να ήμουν Αιγύπτιος» (μετάφρ. Ε. Γραμματικοπούλου, εκδ. Πατάκη), είναι στην πραγματικότητα το πρώτο του – αυτό που έμελλε να τυπωθεί – αλλά σε τριακόσια αντίτυπα, με αποδέκτες κριτικούς και φίλους. Κι η πρώτη από τις ιστορίες που το αποτελούν, η εκτενέστερη, που δίνει και τον τίτλο στη συλλογή, είναι η ίδια ακριβώς που του είχαν απορρίψει: ο μονόλογος ενός καλλιεργημένου αλλά και απειλημένου νεαρού, ερμηνυτή στη Χημική Υπηρεσία, ο οποίος υποφέρει από τη διαφθορά και την αυθαιρεσία της αιγυπτιακής κοινωνίας σε τέτοιο βαθμό,

Ανάμεσα στους διαδελωτές της πλατείας Ταχρίρ, ο Αλ Ασουανί εκδίωξε κι αυτός την αντίθεσή του στο καθεστώς Μουμπάρακ.

που κάνει στην κυριολεξία το μυαλό του.

Στην προμετωπίδα της νουβέλας δεσπόζει πάντα η δημοφιλής ρήση του εθνικιστή πολιτικού Μουσταφά Κιαμάλ: «Εάν δεν ήμουν Αιγύπτιος, θα ήθελα να είχα γεννηθεί Αιγύπτιος». Κι εθώς εξαρχής, ο ήρωας τη σχολιάζει ως ό,τι πιο ανόητο έχει ακούσει στη ζωή του: «Η δειλία, η υποκρισία, η αδιαντροπία, η δουλικότητα, η οκνηρία, η μοχθηρία, νά ποιες είναι οι ιδιότητες των Αιγυπτίων... Η Αίγυπτος των Φαραώ ήταν όντως ένα σπουδαίο έθνος, τι σχέση όμως έχουμε εμείς μαζί τους; Ο αιγύπτιος χωρικός, του οποίου η γη κατασχεθήκε και η τιμή ποδοπατήθηκε επί αιώνες από τους κατακτητές, έχασε ό,τι τον συνέδεε με τους ένδοξους προγόνους του. Η ταπείνωσή του κρατάει από τόσο παλιά, που τελικά λύγισε και απέκτησε νοστροπία λακέ»...

Ο αφηγητής δηλώνει περήφανος που δεν ξόδεψε τη ζωή του κινηγώντας «σαν οφθαλμαπάτες» τον εθνικισμό, τη θρησκεία, τον μαρξισμό. Και με περίσσιο ενθουσιασμό, εξομολογείται πόσο μεγάλη σαγήνη σκαίει πάνω του «το πνεύμα της Δύσης» και η... κομψότητα της αισθητικής του, όπως αυτή αναδύεται από τις σελίδες των ιλουστρασιών περιοδικών που ο ίδιος συλλέγει με μανία... Πώς εμπνεύστηκε ο Αλ Ασουανί έναν τέτοιο ήρωα; Με τίνας το περιβάλλον και τις απογοητεύσεις αποφόρτισε να τον προικίσει;

Τις απαντήσεις τις δίνει ο ίδιος σ' ένα προλογικό του κείμενο που θα μπορούσε να διαβαστεί κι ως ένα επιπλέον διήγημα της συλλογής. Διόλου τυχαίο που η αφήγηση εδώ ξεκινά με σπαρταριστά στιγμιότυπα από τις αντιδράσεις των επισκεπτών της πρώτης κινηματογραφικής αίθουσας που είχε ανοίξει στην Αλεξάνδρεια το 1896. Ήταν τότε ο πανικός τους, διαβάζουμε, ώστε πριν από κάθε προβολή, ο αιθουσόφρχος τούς προειδοποιούσε: «Σε λίγα λεπτά, θα δείτε ένα γρήγορο τρένο. Θυμηθείτε, κυρίες και κύριοι, ότι δεν είναι παρά η εικόνα ενός τρένου και ότι, κατά συνέπεια, δεν διατρέχετε κανέναν κίνδυνο».

Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με τη λογοτεχνία, επαναλαμβάνει ο Αλ Ασουανί, ο οποίος ακόμα και σήμερα

καλείται ν' απολογηθεί επειδή παρουσίασε τους Κόπτες ως «ελεεινούς» στο «Μέγαρο Γιακουμπιάν» ή επειδή στο «Σικάγο», αναφερόμενος στις σεξουαλικές επαφές μιας ξενητεμένης Αιγύπτιας, «προσέβαλε» όλες τις μουσουλμάνες με καλύπτρα... Αυτή η διαιωνιζόμενη σύγκρουση μεταξύ επινοημένου και πραγματικού, άλλωστε, είναι που τον ωθεί να συστήσει στους αναγνώστες του και τον άνθρωπο που του ενέπνευσε τον ήρωα της παρθενικής του νουβέλας. Εναν περιθωριοποιημένο ζωγράφο με εκκεντρική συμπεριφορά και ταραγμένο ψυχισμό, τον οποίο ο συγγραφέας είχε γνωρίσει «στις συναρπαστικές νυκτερινές εξορμήσεις» του στα τέλη του 1980.

Αρτι αφικθείς στο Κάιρο, έπειτα από δεκαεπτάχρονη παραμονή στις ΗΠΑ, ο Αλ Ασουανί μοίραζε από τότε την καθημερινότητά του στα δύο: «στην καλοκουρδισμένη και ευπρόσληπτη ζωή του καθωσπρέπει οδοντίατρου και στην ελεύθερη ζωή του συγγραφέα, την πλήρως απαλλαγμένη από κοινωνικούς περιορισμούς και προκαταλήψεις». Σπρωγμένος από μια ακόρεστη περιέργεια και μια ουσιαστική ανάγκη να καταλάβει και να διδαχτεί από τους ανθρώπους, συνασπράφικε, όπως γράφει, τους πάντες: «πλούσιους και φτωχούς, απάματους πολιτικάντδες και χρεοκοπημένους τέως πρίγκιπες, αλκοολικούς και πρώην κατάδικους, πόρνες και φανατισμένους θρησκόληπτους, πορτοφολάδες, λωποδύτες, γκάνγκστερ». Εξ ου και οι πειστικές κοινωνικές τοιογραφίες που έδωσε στη συνέχεια, θίγοντας διαρκώς θέματα-ταμπού, όπως η ομοφυλοφιλία, οι παράνομες αμβλώσεις, η κατάχρηση εξουσίας.

Πάντα εχθρικός στο καθεστώς Μουμπάρακ κι ανάμεσα στους διαδελωτές της πλατείας Ταχρίρ που βροντοφώναζαν «Φτάνει πια!», ο Αλ Ασουανί βλέπει το μέλλον της πατρίδας του μ' αισιοδοξία. Πέσει, πάντως, όταν πρότεινε το «Θα ήθελα να ήμουν Αιγύπτιος» σ' έναν από τους μεγαλύτερους οίκους της χώρας για μια κανονική, επιτέλους, έκδοση, ο επικεφαλής του, ο οποίος εκλιπαρούσε για οτιδήποτε είχε στα συρτάρια του ο διάσημος συγγραφέας, κίτπησε: «Οι ιδέες που διατυπώνονται θα μπορούσαν να με στείλουν φυλακή», του είπε. Πάλι καλά που βρέθηκε άλλος εκδότης, πιο τολμηρός. **Τ**

ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ ΜΙΑΣ ΧΩΡΑΣ

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΟΥ «ΜΕΓΑΡΟΥ ΓΙΑΚΟΥΜΠΙΑΝ» ΕΠΙΑΝΕΡΧΕΤΑΙ ΑΥΤΗ ΤΗ ΦΟΡΑ ΜΕ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟ, ΜΙΑ ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

